

V torek,
četrtek in saboto.

izhaja in velja:

Za celo leto	7 for. 50 kr.
" pol leta	3 " 80 "
" četrtert leta	2 " — "
" mesec	— " 70 "
Po pošti:	
Za celo leto	9 for. 50 kr.
" pol leta	4 " 80 "
" četrtert leta	2 " 50 "
" mesec	— " 90 "

SLOVENEK.

„Živi, živi duh slovenski, bodi živ na veke!“

Nar. posem.

Oznanila.

Za navadno dvestopno versto se plačuje: 5 kr., ktera se enkrat 8 kr., ktera se dvakrat, 10 kr. ktera se trikrat natiskuje; večje pismenke plačujejo po prostoru

Za vsak list mora biti kolek (štampelj) za 30 kr.

Rokopisi se ne vračajo.

St. 97.

V Celovcu v torek 4. decembra 1866.

Tečaj II.

Kaj so nemškutarji naši res hvale vredni?!

(Nadaljevanje.)

Take ponemčene prismode, ki le iz nevednosti, sebičnosti ali iz kacega drugega neveljavnega vzroka tuje proso branijo in svoje vrbacem prepuščajo, poslušati in občo željo naroda našega po vsestranski obveljavi našega jezika prezirati, to je grdo in nepošteno. Tisto malo nemščine, kar se je med našim ljudstvom nahajalo, ne sme nikomur potuhte dajati, marveč vsakemu naj bo le v spodbudo! Ako se je namreč marsikak priprost kmetič za silo s tujo nemščino seznanil, zakaj se neki ne bi mogel študirati človek toliko potruditi, da bi mogel vsaj za silo v tistem jeziku uradovati, ki je njegov materinski jezik. Njemu, ki se tega ne upa, ne dajte pečenke, ker še močnika ne zasluži! Strah, da ga ne bi ljudstvo razumelo, naj si le brez vse skrbi iz glave izbije. Ako se kdo pritoži, da vsake besedice ne zastopi, naj se mu kar naravnost pove in reče: Bedak! ako ne zastopiš, pa skrbi in glej, da boš zastopil, kakor morajo tudi Nemci, Italijani itd. skrbeti, da se naučijo književnega jezika svojega. Ne bojte se, dragi moji! Slovenec, kakor je sploh znano, je za uk prebrisane glave. On, ki je od sile primoran bosonog marsikje trnje tujega jezika premagal, ne bode se tudi lepe, ravne ceste domačega jezika ustrašil, če bo tudi od začetka tu pa tam na kak kamen zadel. Ne bojte se tedaj,

da se bo funtov ustrašil on, ki je revež dozdej cente prenašal!

Vsi ugovori od prvega do zadnjega so torej čisto prazni in lažnjivi, in slovenščina bi prav lahko v naši deželi veljavo zadobila, ki jej gre po Božji, naturni in cesarski postavi. Ali naši prelubeznjivi nemškutarji so za vse to gluhi in mutasti. Opi še s prstom ne mignejo, kedar bi se trebalo za obveljavo slovenščine potegniti, marveč še z veseljem gledajo, če se uradniki za take „neumnosti“, kot je obveljava slovenskega jezika v slovenski deželi, nič ne brigajo. Potem še le, če ljudstvo v svoji nadi po obveljavi slovenskega jezika že tolikrat goljufano, od sile primorano tu pa tam za nemške šole poprosi, potem še le stopijo oni na noge in z veselja polnim obrazom svetu na znanje dajejo, da praktično slovensko ljudstvo ne porajta za nepraktične sanjarije svojih „rodoljubov“ in da ono — imaje bister um in zdravo pamet — raji za nemške šole prosi!

Ako bi res ti gospodje ne iz hudobnega srca, ampak le iz napačne misli, češ, da je slovenščina še premalo omikana in ljudstvu neumevna — našemu jeziku zdaj veljavo kratili, ktera mu gre, morali bi take praktične „bedake“ lepo podučiti in jim reči: „Dragi moji! zdaj res še vedno po starej navadi nemščina med nami vlada, dasiravno imamo popolnoma pravico do obveljave našega jezika; ali to se godi samo zavoljo tega, ker so naši sedanjí uradniki stari nemškopitneži,

kterim le nemška beseda gladko teče; ipotem zato, ker je književna slovenščina vam še premalo znana, in ker je za uradovanje še premalo izobražena. Vendar, ako hočete kedaj na suho priti, vam pri vsem tem kolikor mogoče le slovenske šole priporočamo. Kajti, ako imate slovenske šole, bodo še preden vam vaši otroci odrastejo, vsi ti zadržki, zavoljo katerih se vam ravnopravnost narodna zdaj krati, odpadli in nikdo ne bo mogel več braniti, da ne bi v naši deželi naš jezik tistega častnega mesta zadobil, ktero mu gre po naravi in postavi. Ako hočete tedaj sami sebi dobro, ne dajte se motiti, če ravno vidite, da nemščina še vedno po starej navadi po naši slov. deželi zvonec nosi, marveč potezajte se srčno za slovenske šole, — s tem boste vse tiste zadržke, ki vam zdaj postavno obveljavo vašega jezika ovirajo, za vselej premagali in odpravili.“

Tako bi morali ti gospodje storiti in podučevati kratkovidnega kmeta, ki se za nemško šolo poganja, ako bi oni pošteno z nami mislili in res le iz zgoraj omenjenih neveljavnih vzrokov obveljavo jezika našega nam kratili. Ali tega ti „poštenjaki“ ne storijo in namesto vsega tega raji naše kmete sami še bolj za nemščino šuntajo in pravijo: „Glejte! vaši otroci bodo po dokončane glavnej šoli v gimnazije in realke prestopili. Tam se podučuje vse v nemškem jeziku in vaši otroci ne bodo zaradi pomanjkljive znanosti nemškega jezika izhajati

Besednik.

Zrinska tristoletnica v Zagrebu.

„Važen bode morebiti ta dan v zgodovini Jugoslovenov“, to so pomenljive besede, koje je govoril v krasnem govoru ljubljene vsega Slovanstva, dika Jugoslovanstva, prevzvišeni gospod škof Strossmayer. In skorej ne moremo misliti drugače, kakor da je v preroškem duhu govoril te besede, da, v resnici je bil historičen trenutek, ko smo v navdušeni bratovski slogi praznovali z našimi brati Hrvati tristoletno spomenico neumrlega junaka Zrinskega. Kakor je on v boju proti nebrojnemu številu krvolokih Turčinov z malo peščico junakov branil trdnjavo Siget in konečno umrl slavno smrt junaka za domovino, tako stojmo trdno tudi mi v bratovski slogi nasproti vsem viharjem, ki nas obdajajo! Častno so slavili naši bratje spomin hrvaškega Leonida in vdeleževalo se je med drugimi gosti iz vseh krajev slovanskega sveta zlasti tudi lepo število Slovencev te svečanosti. Kako srčno, navdušeno in ljubeznjivo smo bili sprejeti, omenil sem že zadnjič, in še enkrat ponavljam, da to prijazen popisati je moje pero preokorno! Naj tedaj poskusim tukaj v glavnih črtah podati popis te spomina vredne slavnosti.

V saboto 24. nov. popoldne ob 4. ure naznanjal je grom topov in zvonjenje po vseh crkvah, da se je začela narodna slav-

nost. Ljudstva bilo je že mnogo videti po ulicah, kajti ne samo iz vseh krajev „Hrvatske“ prihitelo je število narodnih zastopnikov, tako na priliko samo iz bližnjega Karlovca blizu 600 ljudi; tudi skorej vsa slovanska plemena bila so zastopana, posebno pa Srbi, Slovenci in Slovaci. Ko se pripeljejo z večernim vlakom naši veljaki dr. Bleiweis, dr. Toman in Svetec, čakala jih je že na kolodvoru deputacija pevskega društva „Kolo“, in predsednik g. M. Krešić pozdravi jih z lepo besedo. Zahvaljuje se mu dr. Bleiweis srčno in reče: „Naj znajo v Beču in v Pešti, da smo zato v Zagreb došli, da se z brati Hrvati še bližje pobratimo“. Gromoviti „Živio“ — klici doneli so tem besedam.

Poslanca slovaške matice, visoko čestita gg. dr. Hurban in Zlota, bila sta tudi preprijazno pozdravljena, in se je zahvalil dr. Hurban, superintendent, z lepo besedo in povdarjal gostoljubnost Hrvatov proti Slovakom, ki so leta 1848 pribežali na Hrvaško.

Svečana predstava v narodnem gledališču bila je zaradi pričakovanega dohoda slovenskih rodoljubov odložena za pol ure in se je pričela ob 1/2 8 uri. Igrala se je žaloigra „Nikola Zrinski“ in gledališče je bilo čez in čez prepolnjeno, tako da se je moralo mnogo ljudstva vrniti nazaj. Ko je stopil v svojo ložo slavni mecen škof Strossmayer, pozdravilo ga je vse občinstvo z jednoglasnim „Živio Strossmajer“; ravno tako so bili z radostnim klicanjem srčno pozdravljeni gg. dr. Hurban in Zlota, poslanca slovaške matice — in naši slovenski veljaki. Ko se za-

grinjalo vzdigne, pokaže se pod kraljevskim baldahinom velika in krasna slika sigetskega junaka in okoli nje vojaška godba, ktera je igrala obdarovano popotnico Zrinskovo. Ta lepa popotnica, polna slovanskega duha, morala se je po občini želji ponavljati. Na to je sledila igra in na koncu žive slike s primernim epilogom. Ko smo slišali lepo doneče glasove slovanske tukaj iz javnega, stalnega narodnega gledališča, obhajala nas je srčna radost a tuga ob enem, kajti mislili smo si, kdaj bomo pač mi Slovenci tako srečni, da bomo imeli stalno narodno gledališče? Pač zavidali smo naše brate za to tako potrebno narodno napravo, za ktero se je dozdej žalibog pri nas tako malo storilo. Enajsta ura se je že bližala, ko je občinstvo zapustivši gledališče se razkropilo na vse strani, veselé se prihodnjega dneva, kateri je bil najimenitnejši vse slavnosti. Tudi mala peščica Slovencev, kar nas je že bilo doli, podali smo se kmalo k pokojune brez skrbi pričakovaje drugega dne. Vreme je bilo namreč v saboto tako neprijetno in neugodno, da se nam je bilo v resnici bati, da se utegne vsa svečanost jako pokvariti in posebno marsiktere prestrašiti, da se poda na dolgo pot. Željno in v skrbéh smo pričakovali tedaj jutro 25. nov., ko je imel priti „južni Sokol“ in pevci čitalnice ljubljanske, radostno pričakovani od naših bratov Hrvatov. Tako se je končal prvi dan narodne slavnosti.

(Dalje pride.)

mogli in bodo za drugimi zaostajali. Zatorej je najbolje, do so vse ljudske, posebno pa vse glavne šole kolikor mogoče po nemškem kopitu osnovane.“ Gospodje, ki s takimi besedami kmeta slepite in uboge učitelje za nemške šole vimate, povejte nam: Niso li tudi gimnazije in realke na Madjarskem madjarske, na Hrvaškem hrvaške, na Českem česke itd. ravno tako, ko na Nemškem nemške, na Italijanskem italijanske? Kaj nimamo tudi mi Slovenci pravice, potrebe in dolžnosti slovenskih gimnazij in realk (se ve da, z obligatnim predmetom nemškega jezika in nemške literature) zahtevati, da ne bi še vprihodnje taka ponemčena gospoda iz njih izhajala, ki ni v stanu v slovenskem jeziku uradovati in ki se narodu slovenskemu toliko prilega, ko toča žitnemu polju in mraz vinskim goricam? — Imamo, imamo to pravico, ali vi žalibože za njo ne marate, vi protivniki naši nam še tega ne privoščite, da bi vsaj spodnje gimnazije in realke le na pol slovenske bile. Za napravo slovenskih šolskih bukev vam ni mar, saj še tem, ktere že imamo, v šolo branite. Da imamo po naših gimnazijah in realkah namesto rodoljubnih domačinov — trde Nemce za profesorje, to se vam še lepo vidi, ker imate zavoljo tega večo pravico učenca glavnih šol ponemčevati in potem, če se kak „prenapetnež“ predrzne na pol slovenske gimnazije in realke zahtevati, hitro ga v kozji rog vgnati z besedami: da slovenskih gimnazij in realk pri nas celó nič treba ni, ker učenci naši se, hvala Očetu Nebeškemu! (in znanim okrožnicam) že v glavnih šolah, izmed kterih se v nekterih slovenski še celó podpisati ne smejo, toliko nemščine nalezajo, da se jim v gimnazijah in realkah že vsi predmeti „mit Erfolg“ v nemškem jeziku razlagati morejo in da po tem takem potreba slovenskih gimnazij in realk popolnoma odpade. — Gospodje! vi morda mislite, da ste s takim dokazovanjem centrum ali černo zadeli in svojo nemškutarijo popolnoma opravičili! Ali strahovito se motite; kajti vse to vaše besedovanje in čenčanje je tako neveljavno, prazno in lažljivo, da mi potreba te lastnosti njegove dokazovati popolnoma odpada, ker so tako očitne, da jih vsak človek, ki le kolikaj zdrave pameti premore, lahko s prstom „mit Erfolg“ pošlata.

(Dalje pride.)

Avstrijsko cesarstvo.

Na Dunaju dne 30. nov. — (Deželni zbori. Iz Prage.) Nižeavstrijski zbor končal je razgovor o adresi po dvadnevem hudem parlamentarnem boju. Večina deželnega zbora sprejela je adresu kar „en bloc“, kakor jo je poslanec baron Tinti bil sestavil. Proti njej glasovalo je samo 8 poslancev. Adreso bode cesarju predložil poseben komité, obstoječ iz deželnega maršala, podmaršala in celega deželnega odbora; vendar pa še ni gotovo, ali bode cesar sprejel tako adresu, v kterej se naravnost zahteva, naj se Belcredi odpravi in državni zbor skliče. Takih govorov, ki so se o tej priliki razlegali v dunajski zbornici, slišal je svet še malokdaj. Ostre strele so letele, posebno na Belcredija. Že poročevalec Tinti je rekel, da je sedanje ministerstvo in to posebno Belcredi vzrok vse nesreče, ktera je letos nad Avstrijo prišla, ja! kakor je nek drug govornik rekel, Belcredi je kriv, da smo bili pri Kraljevem Gradu tako strašno tepeni; kajti, tako je govornik modroval, ko bi imeli ustavno državo po februarjem patentu, bilo bi nemogoče, da bi bili tako daleč prišli. — Ljubi naš Nace obžaluje za največo nesrečo to, da je Avstrija iz Nemčije pahnjena in zahteva, naj na nos na vrat stopi v južno — nemško zvezo, da bode spet s svojimi nemškimi brati zedinjena. — Bauer strastno in silovito udriha po mini-

sterstvu, posebno pa maha po Belcrediju, ki je kriv vse naše tudi materialne nesreče; on naravnost tirja, naj tak mož odstopi in naj se precej državni zbor skliče. Zadnji dan so se še razgovora udeležili posebno Schindler in Mühlfeld, ki sta, kakor koli mogoče, zdanje ministerstvo napadala; potem tudi oče februarnega patenta g. Schmerling, ki je tudi nekaj besedic govoril in se izgovarjal, zakaj da mu je nemogoče, zdaj za adresu glasovati, ako ravno je enakih misli, kakor so v adresi naznanjene in ako ravno je v začetku razgovora mislil zanjo glasovati. Vzrok je ta, ker so nekteri poslanci v svojih govorih tudi poprešnjo vladu napadali, on pa nikakor ne trpi, da bi se njegovo — za nas mrtvorjeno dete — februarni patent — oskrunilo! Vitez gosp. Schmerling tedaj ni glasoval. Adresa na zadnje sklepa, da deželni nižeavstrijski zbor najponižnejši cesarja prosi, naj se zopet ustavno življenje v Avstriji vpelje in naj se zdaj po dokončanih deželnih zbiorih precej državni zbor skliče. Čudili smo se, da naši politikarji, ki deželnih zborov ne pripoznajo kot prave zastopnike takraj-litavskih dežel, vendarle v deželnih zbiorih o državopravnih zadevah govorijo; kar se pa državnega zbora tiče, ki ga adresa zahteva, ni izgovorjeno, ali ima v mislih širji ali oži zbor. Širjega ne morejo zahtevati, ker bi se s tem Ogri razžalili in tako sporazumljenje nemogoče storilo; oži pa zdaj tako ne more sklican biti, ker je 6 let preteklo, od kar so prvokrat poslanci bili voljeni in le samo do konca decembra t. l. še svoj mandat imajo. Kaj tedaj prav za prav naši dunajski gospodje pod deželnim zborom mislijo, ni prav jasno. — Danes smo tudi dobili adrese gornoavstrijskega in moravskega zbora, kakor jih je za to izvoljeni odbor bil sestavil. V Brnskem zboru ste 2 adresi: ena je od odboro večine — poročevalec dr. Pražak, v federalističnem duhu, druga pa od manjšine odboro ve — poročevalec dr. Giskra. Letá je, kakor tudi adresa gornje — avstrijskega zbora čisto v duhu nemških dualistov po kopitu dunajske adrese. Graški zbor misli celo na mesto adrese samo resolucijo poslati. — Kaj si še bodo vse naši avtonomisti izmislili? Ali hočejo čisto Madjare posnemati? Vsaj v enem smislu so Madjarom čisto enaki in to je v zatiranji slovenskega naroda; graški zbor je namreč zopet — že petokrat — zavrgel predlog našega neutrudljivega poslanca Hermana o ptujske realnej šoli. Za Slovence res v štajerskem zboru ni pravičnosti in je tudi javeljne kdaj bode! Iz moravskega zbora še imam to žalostno novico sporočiti, da je zbor predlog dr. Pražaka o preuredbi volilnega reda s 46 proti 45 glasovom zavrgel.

(Konec pride.)

Slovenske dežele.

Iz Celovca. (Dunajski dež. zbor; nove službe; šolski nadzornik Čerkavski; ogenj; živinska kuga; nesreče.) Kar smo prerokovali, začne se spolnovati: Deželni zbori so jeli hudo ropotati in razsajati. Med vsemi dozda zvonec nosi dež. zbor na Dunaju in pravi državnemu ministru tako debele in tople, da je groza in nespodobno. Le to nam je srčno žal, da je Belcredija težko braniti. Pravo pot — „prosto“ pot je pokazal, po njej nas pa ni vodil, sukali smo se celo leto v enem in istem kolobaru; posebno pa nam Slovanom ni spolnil nobene želje. Vendar vzdignemo svoj glas za derž. ministra in ga branimo, ker mu dež. zbor na Dunaju natveza in očita takih reči, za ktere on trohice ne more. Kteri pametni človek bode verjel, kar dunajska adresa terdi, da bi se bil Benedek srečnejši vojskoval, ako bi bili Schmerlingovo ustavo in njegov državni

zbor imeli? Zakaj smo pa brez vsega tega zmagali pri Kustoci in Visu, in pri Visu s ravno tistim brodom, kteremu ravno derž. zbor ni imel nobene pohvale in podpore? To so res le čenčarije, ki neumneže sleparijo! — „Klagenfurterica“ naznanja, da je nekaj služb za avskultante pri sodnijah na Štajerskem, Kranjskem in Koroškem razpisanih. Čudili smo se, da je slovenski jezik znati samo tistim avskultantom treba, ki hočejo kako službo na Kranjskem imeti. Ali na Koroškem in Štajerskem ni Slovencev? Morebiti da pa ima nadsodnija samo službe po nemških okrajih v mislih; potem pa je kaj družega; ako pa ni temu taka, pa protestujemo! — Nadzornik gimnazijalnih in realnih šol po Štajerskem in Koroškem, č. g. E. Čerkavski, skazoval se je vselej tudi nam Slovincem pravičnega moža. Zatorej smo se na vse oči čudili, kar smo o njem brali po raznih časnikih. Golubovski mu je neki posebno dober in prijatelj, pa ravno ta je dognal, da je bil Čerkavski, rojen Rusin, od Poljakov izvoljen. Tako radi in težko so Poljaci tega poslanca v svojem zboru pričakovali, da se je volitev za odbor zastran šolskih zadev celó odložila, ker Č. še ni bilo v Levovu. Poljaci mislijo, da bode Č. trobil v njih rog in pomagal uboge Rusine gnjesti in tlačiti. Mi bomo ostro pazili, kako se g. Č. obnaša v dež. zboru in v srce bi nas bolelo, ako bi se kazalo, da tako poštena duša in bistra pa učena glava da se oslepariti in svojemu narodu izneveriti! — Blizo Krive verbe je bil v petek zvečer ogenj in pogorelo je pohišje pri Ponkracu. Pri tej priliki veseli popravimo neresnico, ki smo jo v poslednjem listu zastran ognja u Stall-u povedali. Ni pogorel farovž, tudi ne cerkev, timveč samo farovski skedenj. — Deželna vlada je razposlala ukaz državnega ministerstva, po kterem se sme zavoljo kužne nevarnosti velika goveja živina na Dunaj le samo iz Dunaja in Nižeavstrijskega, ne pa iz drugih dežel dovažati. — Nesreče so tukaj vsak den: Blizo Grabštajna so nekega Slovaka Kubenika, ki je po svetu lonce vezal, ubili; četert ure pod Celovcem so neko ženkico, ki je robe v Celovcu nakupila in na vozičku peljala, ob 1/2 5 zvečer na velikej cesti pod št. Petrom 4 potepuhi napadli in jo za vse oropali; v Grabštajnu so v sredi vasi v nekej hiši vso obleko pobrali pri belem dnevu itd. Kaj bode? —

Laporje pri Poličanah 24. nov. (Dobro nasvet.) Ker so si ljudje vojaških konj odveč nakupili, bode to še večo dragoto živčja narejalo, in k temu je še ravno kar na železnici 27 odstotkov zana prejšnj več plačati treba. Kako naj bise pa za naprej bolje poročeno? — Kakor se vojščaki domu razpuščajo, ako je mir nastopil, enako naj bi se tudi s konji delalo. Gotovo bi marsikter gospodar svojega konja rad nazaj sprejel in ga lepo gleštal, ter ga potem spet v silo pocieni za cesarsko rabo prepustil; na tak način bi se hitro lahko veliko konj za vojsko skup spravilo z zagotovilom, da vsak svoje ga konja cenejše potlej lahko nazaj dobi, ali ako je poginil, namesto njega poštemo povračilo.

Ako svoje ljudi svetlemu cesaru zaupamo, zakaj ne bi tudi svoje živine? Enaka naj bi bila z govedo. Kaj pomagaj postavim gospodarju v hlevu govedo imeti, ako je pa polnjah in travnikih vse pomandrano, in se parme in kozolci prazni? Tudi vino v kleti in žito v kaštah malo pomaga, kedar je že ogenj v strehi. Ako sovražnik noče gladu terpeti, ampak vzame, kjer kaj najde, porokaj bi se pa našim ljudem vsake sorte za preke stavile in pomanjkanje narejalo ter obetal, da bo že država povernila? Sila kola lomi, in vsak delavec je vreden svoje ga plačila in živčja, torej tudi vojska ali armada, koja nas brani in za nas v nevarnost postavlja življenje svoje. Naj se tedaj ta moj nasvet dobro prevdari!

Iz Gradea. — i. Zbrali so se može, ki imajo skrbeti za blagor naše dežele, k poslednji seji v deželni zbornici; in svest sem si, da bi vsi štajerski Slovenci bili veseli, če bi bilo tudi že te konec. Če tudi po mojem mnenju štajerski deželni zbor ne bode nikdar tisti kraj, kjer bi Slovenci iskali in tudi našli svoje pravice, vendar željno pričakujejo časa, v katerem jim bode dana prilika pokazati svetu, da so se v zadnjih letih vsaj toliko politično izobrazili, da si izberejo take poslance, ki bodo z besedo in djanjem zares zastopniki slovenskega naroda. Prepričali so se, da le rodoljubni poslanci skrbijo za pravi duševni in materialni blagor svojega naroda. Ne dvomim, da v prihodnjem letu vrla naša poslanca gg. Herman in dr. Razlag ne bota več samca v deželnem zboru, ampak da se jima pridruži množina možakov, ki se bodo ravno tako krepko in moško borili za pravice Slovencev. Svest sem si, da tudi oni ne bodo dosegli kaj več; kaj ti vsakdo ve, česar se imamo nadjati od zbora, v katerem nosijo zvonec može, kakor Kaiserfeld in pajdaši njegovi, katerim se koj zolč zlije, če le slišijo besedo „narodna enakopravnost.“ Treba je samo, da pokažemo našim nasprotnikom, da Herman in dr. Razlag nista „glas vpiočega v puščavi“, ampak da stoji za njima ves narod in da so vsi Slovenci z njima enacih misli.

Mislil sem, da se bodo nemški poslanci kaj moško držali, kajti vsi imajo štajerski zbor za središče avtonomistov, ali kar je menda isto — dualistov, kateri utegnejo imeti največ upliva med nemškimi strankami v Avstriji in da so oni poklicani s svojim političnim programom osrečiti vse neogrške narode avstrijske. Pa jako sem se bil zmotil. Že v prvi seji je bila vsa zbornica nekako poparjena. Ni se slišalo navadnih fraz, katerih se kakor povsod tudi v našem zboru ne manjka. Govor deželnega glavarja omenil je skorej samo opravilne stvari. Mislimo, da je vzrok tej prikazni razun žalostnih letošnjih prigodb tudi to, da Nj. Veličanstvo ni potrdilo več lanskih sklepov. Zali jih pa tudi gotovo to, da njim vlada letos menda ne bode dajala prilike, spuščati se v visoko politiko. Ker bi pa vendar to bilo prežalostno, ráziti se brez košatih govorov o važnosti dualizma in politične nezrelosti federalistov, morala se je iz devete dežele vzeti prilika k temu. Posl. Neupauer predložil je namreč, da naj se izvoli odbor, ki bode pretresoval in poročal, kaj ima deželni zbor storiti zastran cesarskega dopisa na gr. Belcredija. Da bode ta predlog sprejet, ni dvombe. To bode veselja! Tukaj se bode dalo spet pridobiti nekaj parlamentarnih vencev, katerih nekteri gospodje ne morejo nikdar preveč imeti. — Izvoljeni so letos trije novi poslanci izmed velikih posestnikov: Dr. Karlman Hieber, opat admontski, vitez Konrad, svetovalec više deželne sodnije, in dr. Langer, odvetnik v št. Lenartu. Skom bodo glasovali, ne ve se. Dr. Hieber slovi kot pošten in pravičen mož; g. Konrad bode, kakor skorej vsi uradniki, trobil v vladin rog; od g. dr. Langerja pa, če ravno je izvoljen od velikih posestnikov, imamo pravico tirjati, da ne pozabi, da ima svoja posestva na Slovenskem in da je odvetnik v slovenskem okraju. Veselilo bi nas videti ga med branitelji našega naroda!

Iz zgornje Pivke. F. (Vreme. Listje in želod. Tihotapec. Učitelj. Rekrutba. Pošta.) Te dni je še vedno precej ugodno vreme, vendar se k dežju nadel pravlja. 20. t. m. bil je prvi sneg zapadel, ali temu bil je kmalo konec; drugo jutro ga ni bilo več, posebno po nižavah ne; le po hribih bilo ga je še videti tu pa tam. Listje je že na tleh in ta teden ga kmetje domu vozavajo za steljo, ktere jim je jelo pomanjkovati. Želoda je pa le listi pridela, k' je bil prvi. Obžalovati moramo, da se naši kmetje trdo drže pregovora: „Kdor pred v

malen pride, pred melje!“ — To je sicer kaj grda navada; ali kaj hoče priprost kmetič? Sila kola lomi! Nekaj se ga pokrade, nekaj ga pa ovce na paši pojedó.

Tatovje, ki so tukajšnjim kozarjem sir pokradli, so že vsi vjeti in pravici izročeni razun enega, kateri pa je, žalibog! poseben mojster v svojem delovanju, in ga torej na noben način v roke dobiti ne morejo. Primerjal bi se torej lahko po vsem svetu znanemu Udmaniču, ktereга tudi zastonj lové. One dni so videli ljudje tega ptička v gozdu s puško oboroženega in še pajdaša z njim, ki je nosil kratak samokres. Ljudje pripovedujejo, da je najbrže šel na Primorsko; ali vendar ne ve se za gotovo, ako je govorica prava istina. Ubogi žandarji imajo že več časa s tem begunom opraviti, in marsiktera zvijača se o njem pripoveduje. Tako namreč pravijo, da so ga necega dne žandarji posebno zelo iskali, ali brez vspeha. Reveži gredo potem utrjeni in spehani v neko krčmo, v ravno ktereј je tihotapec pri poličku vina sedel. Zviti begunček se jim neustrašljivo približa in k njim za mizo sede ter jim napiva, da ne bi v njih kake sumljivosti obudil. Popraševali so ga žandarji, ako morda on kaj o tem človeku ve, ktereга iščejo. Zvijačnik z moško besedo potrjuje, da ga je osebo videl v gozdu, ko je drva na voz nakladal, da je pa, njega ugledavši, Bog ve kam zbežal. Tako se dajejo ljudje za nos voditi! Voščiti je pa, da bi kaj kmalu tihotapec pravici v roke prišel, če ne, bomo še marsiktero o tem zvijačniku slišali. — Tukajšnji kneški učitelj g. J. je položil oni mesec prošnjo, — v nemškem jeziku spisano! — naj bi se mu pobiljšalo letno plačilo. V tej prošnji popisuje g. J. s a m revščino našega kraja, v katerem tudi on zdaj začasno prebiva; torej si revež s a m s e b i jamo spodkopljeva, in si daje s tem spričalo, da ni mogoče, da bi se mu povišala letna plača, kar je tudi občinski zbor sklenil. Izrekel je zbor tudi iskreno željo, naj bi se skušal dobiti neoženjen učitelj, ki bi lahko s to plačo shajal. Pa saj bi tudi soseska rada več plačevala, da bi se le dobil tak učitelj, ki bi bil popolnoma zmožen otroke podučevati in jim prve, najpotrebniše nauke do dobrega vcepiti. Te dni je pri nas rekrutba, in kmalo se bodo tudi davki nabirali. Bog daj, da ne bi beriči tako gospodovali pri kmetih, kakor lansko leto, ko so odeje iznad ubozega kmeta jemali! — Tržaško poštno uradstvo za Kranjsko in Primorsko daje vedeti okrajnim poštarjem, da misli najeti posla (pota), ki bi pisma iz Šempetra v Bitinje, in tako tudi iz Bitinje v Šempeter prenašal, kar pa ne bi bilo gotovo prav. Prvič bi se kaj težko tak posel dobil in ne za majhno plačo; drugič bi bil posel zmirom v prevelikej nevarnosti, in si nikoli svojega življenja v svesti, ker prihajajo in odhajajo nekterikrat pisma v vrednosti do 3 tisoč for. in v sedanjih časih ni varno z denarjem po odprti cesti hodevati; in kako lahko bi se prigodilo, da bi posla oropali in ga utegnili ubiti! Tukajšnji županiji, kneška in zagorska, ste položili prošnjo, naj bi se to odvrnilo zbog teh in več družih vzrokov, ki so v prošnji naštet. Raje naj bi se napravil poštni voziček (karijola), kakor jih tudi drugi poštarji imevajo. Ta le naj bi pisma pripeljeval in odpeljeval iz Šempetra v Zagorje in tako tudi nazaj iz Zagorja v Šempeter; tudi bi se lahko vsakikrat eden, ali dva z vozičkom peljala, gori ali pa doli. To bi bilo v vsestranskem obziru dosti bolje; pa ne more se vedeti, kako bode slavno uradstvo to reč krenilo: na pravo, ali na napečno pot!?

Borovnica 27. nov. R. (Lov.) Pretečeno nedeljo bil je v naši okolici velik srnski lov. Zjutraj rano po dokončani prvi službi božji so že pridrdrale kočija za kočijo naltlačene z lovci gosposkimi, med katerimi smo zapazili tudi cesarsko visokost nadvojvoda Ernesta in našega deželnega poglavarja g.

barona Bacha. Dasiravno je gosposkih in kmečkih lovcev in lovskih psov toliko bilo, da je vse mrgolelo, ustrelili so na sv. nedeljo samo 16 srn in enega zajca, vse drugo jim je srečno vpihalo. Mislili so še drugi dan loviti in streljati brzonožne živalice, pa je že šment in plent, da včasih Bog sam ljudi, ki nočejo njegovih svetkov praznovati, primora druge dneve počivati. Isti večer namreč že zbuja se južna sapa, ktera premenivši se po noči v hud vihar prevleče z vodonosnimi oblaki prej ko zrkalo čisto nebo, iz katerih začne najpred deževati, potem pa snežiti, kot bi cunjel trgal in dva pavca visoka snežena odeja krije zdaj zemeljsko nižino naše okolice.

Prebira je te vrstice bo morebiti kdo zdihnil: Lej ga zastaranega ultramontanca! Pa naj reče kdo, kar mu je ljubo in drago, — mi si pa mislimo tole: Če po najnovšem kopitu izobrazena in olikana gospóda za gospodove dneve in za božjo službo čisto nič ne mara, naj take svete dni vsaj priprosteга ljudstva ne odvračuje od službe božje, njim v veliko dušno škodo, drugim pa v spotikljej in pohujšanje. Dosti naj bo!

Iz Ajdovščine. Š. (Vesela novica.) Obljubil sem bil, da Vam pošljem pritožbo, ki sem jo podal pravosodnemu ministerstvu v Beču, ali ne morem še biti mož — beseda, ker rešitve še nimam. Ne vem, kaj pri tukajšnji sodnji delajo, da mi je ne izročé, ker jo že imajo. Zahvaljujem se, da ste odlok razglasili; vendar pa moram opaziti, da se je Vaš dopisnik „na Krasu“ zmotil, ker ni res, da je okrožna sodnja v Gorici (Tribunale) odrgla mojo tožbo. Ona je dobro odločila, čeravno po italijanski, in tako pokazala, da je razumela jezik. Toženec se je pa pritožil (rekuriral), češ, da Slovencev v Gorici ni in da ne razume slovenski; tedaj je nadsodnja v Terstu ukazala, naj se mi tožba nazaj pošlje in naj jo podam v uradnem jeziku (lingua del foro). Zoper to pa se pritožim jaz pri najvišji sodnji na Dunaju v slovenskem jeziku, in ta mi odvrže, potrdivši nadsodnijski odlok. Po tem takem moral sem molčati za ta bart. — Da se pa nam goriškim Slovincem pri okrožni sodnji v Gorici zanaprej nobena škoda ne godi, poslal sem pritožbo ministerstvu pravosodja s prošnjo, naj blagovili razjasniti ministerjalni ukaz od 17. marca 1862 in ukazati, da sme zanaprej sprejemati slovenske vloge tudi okrožna sodnja v Gorici. Tudi ta pritožba je bila slovenski pisana. Ministerstvo je sprejelo to slovensko pritožbo in jo tudi dobro rešilo ter poslalo odločbo vsem sodnijam. To je kaj vesel napredek za nas, zatorej slava g. Komers-u! — Iz tega se vidi, da razumi ministerstvo naš jezik in da rado sprejemlje slov. vloge in celó pritožbe. Kaj pa počenjajo okrajni načelniki ali predstojniki? Nekteri pošiljajo županom slovenska sporočila nazaj z ukazom, naj nemški pišejo; nekteri pa mislijo, da so pravo milost skazali, ako so kako slovensko vlogo sprejeli. Čudno je res, kaj ti gospodje počenjajo in kako se tako rekoč z vsemi štirimi zoper slovensčino upirajo, in vendar bi morali vedeti in se tudi po tem ravnati, kar zapoveduje zgorej omenjeni ministerjalni ukaz. Pa ker je ministerstvo pravičeno, morali bodo tudi uradniki kmalo vsi od kraja drugači delati in postav natanko spolnovati, sicer jim bo druga pela!

Trojedina kraljevina.

Iz Karlovca. — ?! — (Hrvaška politika. Naše mesto in graničarji. Rakovec in književnost hrvaška. Čitavnica.) [Konec.] Da napisu svojih vrstic zadovoljim, dopustite, da vam tudi iz Karlovca kaj objavim. Saborski poslanci Karlovski odšli so oni dan v pisani Zagreb; kaj pa da smo jim priporočali pametno glasovati; ali bojimo se, da se je iskrica dualizma na Hrvaškem že preveč razprostra-

nila, da težko najpametnejšemu človeku kaj drugega dokažeš. Sicer je pa naše mesto še precej slovansko, akoravno v njem vse mrgoli „soldatov“, in po noči po razgovoru ne veš, ali si „soldata“ ali civilista srečal. Graničarji, ki imajo do nas le en puškometa daljine, ponašajo se dobro, a narodu slovanskemu ne delajo sramote. Nedavno mi je nek nadporočnik rekel: „Ne verujte, da je vsak v belej suknji vladinih misli. Ja sem z dušom in telesom Slovan, ali kaj — jezik mi je zavezan a srce okovano.“ — Bližnji Rakovec je prava nesreča za naše mesto. Ker se tam napaja revna mladina s frankfurtsko filozofijo, ostanejo v naših šolah gimnazijalnih in normalnih klopi večidel prazne. Pa kaj češ, saj tudi mušica rada okoli ognja frči, dokler ne pogine. Nadalje tudi ni nobeno čudo, da hrvaška književnost v taci nemilih okoliščinah polževo napreduje, ali pa rakovo nazaduje — kakor hočeš. Nekdaj so imeli Hrvatje beletrističnih listov na kupe, zdaj nimajo nobenega (razun „Bosiljka“, ki je pa le manjše mladine namenjen). „Karlovački viestnik“, kterege je tukajšnji učitelj — Slovenec — Ljud. Tomšič vredoval, nehal je zato, ker je necega ošabnega „cilindermana“ prav pošteno oklestil. Čuje se, da bode tukajšnji trgovec, iskreni rodoljub in neprimerni poštenjak g. Juri Klarič od novega leta počemši vredoval list „Putnik“ (popotnik). Če se ne bode revež moral boriti z vsakdanjim potrebnim materialnim življenjem, pričakovati je dobrega uspeha. Ali če ne bode vsakemu vstrezal, dišeče pečenke nekterim pod nos nosil, bodo ga kmalo Karlovčani in sploh Hrvatje siti, ter ga bodo za obema „Karlov. viestnikom“ na Dubovac nosili. „Karlstädter Schreibkalender“ tiska se ravno zdaj v 4000 iztisih, pa je že naprej prodan; „Dragoljub“, hrvaški koledar, se pa poleg vse svoje izvrstnosti še zdaj od lani po bukvarnicah ponuja! Potem pa napredujmo! — O Karlovške „čitavnici“ vam za zdaj le toliko pišem, da se dobro počuti. Pred nekaj leti nisi vedel, stopivši vanjo, je li kazino, alj čitavnica, no zdaj ima dobre voditelje, letos pa posebno izvrstnega rodoljuba, g. dr. Miroslava Dražića, za ravnatelja. O tem bodem, če vam je ljubo, v kratkem kaj pisal. (Lepo prosimo! Zdravi! Vredn.)

Naši deželni zbori.

Koroški zbor. 1. dec. se je dež. zbor zbral k 4. seji. Najimennejša reč v današnji seji je bila prošnja, ktero je poslanec Steiner izročil in ki na to meri, naj se dež. vlada poprosi, da se občinam, ki nemški jezik v šolah tirjajo, vseskozi po volji stori. V odbor, kterege je Steiner v ta namen nasvetoval, izvolili se se gg. Steiner, dr. Erwein, Meier, Nagel in Stokert. V dež. zboru sedijo premil. knezoškof, ki so bili dolga leta najvišji šolski ogleda lavantinske škofije in se zdaj kot škof s šolskimi rečmi pečati morajo, — dalje sedi dr. Burger, vodja latinskih šol, sedijo okrajni predstojniki, ki imajo s šolami veliko opraviti. Od vseh teh mož ne eden ni izvoljen v ta šolski odbor, timveč vsi izvoljeni razun dr. Erweina so poznani kot prevejeni velikonemci. Lahko že zdaj povemo, kaj bojo taki odborniki nasvetovali. O tem predlogu porečemo še marsiktero. — Dež. odbornik dr. Erwein sporoča potem, naj se vladin predlog, ki se tiče §§. 12 in 14 volilnega reda, malo preuredi in tako sprejme; kar tudi obvelja. — Ravno ta gospod sporoča zastran deželnega in volilnega reda in nasvetuje, naj dež. zbor ne priporočuje nobene preuredbe, akoravno jih je veliko treba. Pričakovati je namreč, da se bode v Avstriji zdaj, ko se ogerska štrena razmota, tako vse preuredilo. Kar naj dež. zbor tirja, je samo to le, naj tudi v drugeji seji (Session) še velja pravilo, da se volilni red za dež.

zbor preurediti mora po absolutnej večini glasov. Ta predlog se je tudi poterdil. — Omeniti je še treba, da se je zastran mehaniške delavnice to le sklenilo: Dež. zbor vzame uravnavni načrt te šole do vednosti in dovoli tej šoli v podporo tudi za l. 1867 poprejšnjih 1000 gld. — Prihodnja seja je 4. dec. —

Ptujske dežele.

Pruska. V Berlinu se zdaj nekaka prav čudna politika dela. Ondotni gospodje, ki zdaj vladino kermilo v rokah derže, kažejo skorej vsaki dan drugačen obraz. Ako se zažene glas, da je mir in red v Evropi v nevarnosti, hitro se vlada oglasi, da se v Berlinu le z domačimi zadevami pečajo in da jim druge nič mar niso. Pa komaj se dobro oberneš, že ti vladini časniki edenspred drugega planejo na Avstrijo, češ, da ona ne da miru in da bo skorej nemško vprašanje spet na dnevnem redu. O ruski zvezi se tudi ne pové nič gotovega, češ, da si Pruska noče rok vezati. Beržkone pa bo le zastran te zveze nekaj resničnega, ker so nedavno nekaj popotnih pruskih oficirjev na Francoskem zapazili in se čedalje bolj grozi, kako da se Rus zlasti na Poljskem in proti jugu na vojsko pripravlja, kar vse nekako na to zvezo eika. — Bismark se neki še zdaj ni iz toplice vernil, kar se nekterim sumljivo dozdeva. Nemški parlament se bo še le m. februarja odperl.

Turčija. „Zukunft“ nam pripoveduje v posebnem članku, kako žalostno da se prebivalcem pod turškim jarmom godi. Davkov vsake baže je kakor lista in trave, razun tega pa je še treba posebnih darov za paša, mudirje in druge uradnike, zlasti pa zdaj, ko ne dobivajo neki néč plače. Tudi armada ne dobiva nič plačila, ker je državna blagajnica prazna in se nič v redu ne godi, ker ni pravice in poštene uprave itd. Tudi ne sme „raja“ (kristjan) 1 miljo deleč od svojega stanovanja iti, predno ne plača 9½ pijastrov. V nekterih krajih n. pr. pri Sofiji, bila je letina obilna, vendar pa bodo morali ljudje po zimi stradati — zavolj turškega gospodarstva, ki vse pod nič spravlja. Ali je potem čuda, da je nezadovoljnost povsod velika, da, še celó med Turki samimi, kterim se Sultan premalo pravoveren zdi! Bog pa bo dal, da skorej napoči rešitve dan, ker je sila res tako velika! — Iz Kandije se zdaj nič posebnega ne sliši, najberže je boj začasno prenehal, da se o bolj ugodni dobi zopet prične, ker tako ne more več ostati.

Razne novice.

* Zopet je prišel na svetlo mali „Palček“, ki ga vreduje marljivi g. Andr. Pra-protnik. Razun navadne pratike nam prerokuje le-ta mični „Palček“, ki ga vsak lahko brez nadlege nosi v žepu, vreme; nam pove, koliko je Slovanov na svetu in kako se jim je godilo, razlaga voščila, zraven pa še dodaja „mali kruhek“ v kratkih pesmicah — vse tako mično in prijetno, da bode gotovo veliko veliko kupcev našel. Velja pa mehko vezan 20 kr., v platno vezan s svinčnikom 40 kr.

* Zagrebški kardinal in nadškof, prevzv. g. Juri Havelik Varaljski, podaril je za ustanovljenje jugoslovanskega vseučilišča 10.000 gld. v državnem papirju s kuponi vred. V dotičnem pismu na g. bana piše tako le: „Kedar se dela o kakem občnokristnem namenu, tu sem jaz že po svojem duhovskem stanu — ako bi me tudi drugi posebni razlogi k temu ne silili — po nekem načinu zavezan po svoji moči k temu pripomagati. Taka prilika je nastala zopet,

ko je nedavno prevzv. djakovski škof za utemeljenje vseučilišča za hrvaško-slavonsko kraljevino s svojim velikodušnim darom storil začetek za dobrovoljne prineske v to lepo sverho (namen)“. Nadalje pravi, da mu zdaj ni mogoče več podariti, ker je že veliko drugih blagih ustanov na svoje stroške vpeljal in so bile več let zaporedoma slabe letine, tako da ne more toliko storiti, kolikor se morebiti od njega pričakuje.

Duhovske zadeve.

Kerška škofija: G. Oberjörg Jan. je dobil faro v Doljah v zgornjej drav. dolini. G. Gallant Jož. pride za kaplana v Št. Andraž in g. Schneider Vilh. za kaplana v Šmarje v lav. dolini.

Račun dohodkov in stroškov za Slomšekov spominek.

(Konec.)

V Velikovški dekaniji so darovali gg.: Alijančič Andrej dekan v Velikovu 20 gld., Šket Jožef župnik v Krčanjah 9 gld., Rakeb Jožef začasni kanonik, Hobel Ant. župnik v Kneži, Kokal Gregor župnik v Golovici, Krofič Mih. kanonik v Velikovu, vsak 5 gld., Götzel Ignaci župnik pri sv. Štefanu pri Trušnjah 6 gld., Valjavec Jožef župnik v Djekšah 1 gld., Jerala Anton župnik v Vovbrab, Stroj Anton župnik pri sv. Jurju na vinski gori, Travnik Valentin župnik pri sv. Marjeti, vsak 2 gld. — V Ptujski dekaniji so v drugo darovali 37 gld. — Člani Mariborske čitalnice so dali 34 gld., Skupnina vseh dohodkov 2420 gld. 8 kr. Za poštnino se je porabilo 80 kr., tedaj še ostaja čistih dohodkov meseca oktobra 2419 gld. 28 kr., 2 cesarska zlata, 3½ križ. tolarja in 8 dvajsetic.

O pazka. V Ptujski dekaniji so darovali sledeči gospodje: Vošnjak Janez proš. 24 gld., Kranjec Franc vikar, Frk Matija, benef., Caf Juri benef., Vuk And. kaplan, vsi v Ptuj, vsak 4 gld. Minoritski konvent v Ptuj 10 gld., Heler Jan. vikar v Vurbergu, Vraz Jožef kaplan na Vurbergu, Grabar župnik pri sv. Vrbanu, vsak 4 gld., Jaklin Anton pri sv. Lorencu na slov. Goricah, Vesijak Franc župnik pri sv. Maksu, vsak 5 gld. Črnivec Mat. župnik pri sv. Andrašu, Trunk Blaž kaplan pri sv. Lorencu, Blažič Miklavž župnik pri sv. Marjeti, vsak 3 gld., Simonič Jož. kaplan pri sv. Marjeti, Reisp Janez kaplan pri sv. Maksu, vsak 2 gld.

V Mariboru 1. novembra 1866.

Matija Prelog,
denarničar.

Loterija.

Terst, 28. novembra:

64 11 20 90 55.

Prihodnje srečkanje je 12. decembra 1866.

Dunajska borsa 3. decembra 1866.

5% metalike	59.10
5% nacional	66.55
1860 derž. posoj	80.55
Bankine akcije	711.—
Kreditne „	151.90
London	128.70
Novi zlati	6.11
Srebro	127.50